

Hana Kolaříková

Mušle

≡ KNIHA ZLIN

☰ KNIHA ZLIN

Mušle

Hana Kolaříková

MUŠLE

Hana Kolaříková

Copyright © Hana Kolaříková, 2015

Cover © Radek Jahůdka, 2015

ISBN 978-80-7473-290-4 (PDF)

Vincencii a Hedvice

O bedlivě střežených hranicích

Po komunistickém převratu v únoru roku 1948 se Československá republika stala totalitním státem a nastal masový odchod nespokojených občanů do exilu.

Komunistická vláda začala zdokonalovat pohraniční ostrahu, přesto během prvních dvaceti let totalitního režimu odešlo do zahraničí několik desítek tisíc lidí.

V roce 1968 proběhl neúspěšný pokus o reformu československého socialismu. Vyústil v ozbrojený vpád spřátelených vojsk Varšavské smlouvy a následnou vojenskou okupaci, která byla bezprostředním impulsem k další dvacetileté emigrační vlně, mnohem silnější a početnější než předchozí. Nová prosovětská vláda schválila mimořádná opatření pro regulaci cest československých občanů do zahraničí. Hranice se neprodyšně uzavřely a nesmělo se vyjíždět. Nedovolené opuštění republiky bylo považováno za trestný čin s následným trestným stíháním, zkonfiskováním majetku, zrušením pracovních poměrů a perzekucí rodinných příslušníků.

V listopadu 1989 komunistický režim v Československu padl. Hranice se opět otevřely.

O LSD bez hranic

Dietylamid kyseliny lysergové neboli LSD syntetizoval již před druhou světovou válkou v laboratořích jedné švýcarské farmaceutické firmy vědec a chemik Albert Hofmann, ale jeho halucinogenní účinky objevil zcela náhodou, když si touto látkou potřásl kůži.

Díky následnému dlouholetému léčebnému výzkumu v psychoterapii a diagnostice osobnosti i legálnímu užívání se zjistilo, že LSD osvobozuje lidské vědomí z pevně daných mantinelů. Vynáší do popředí to, co je v běžném stavu skryto v podvědomí. Umožňuje přístup i do kolektivního nevědomí, jež zahrnuje kulturní dědictví celého lidstva. V každém člověku jsou obsaženy informace o veškeré existenci a LSD je dokáže zprostředkovat. Překonává omezení těla, ega, prostoru a lineárního času. Dokáže ztotožnit člověka s jinými lidmi, zvířaty či rostlinami. Rozšiřuje fantazii a navozuje magickou spiritualitu. Není návykovou látkou. Může však mít i hrozné, démonické účinky doprovázené nesnesitelnou úzkostí ze ztráty ega. LSD je tedy také droga nevypočitatelná, dovede zaskočit a nevratně poškodit psychiku s fatálními následky.

Ukrást něco z nevědomí je jako získat ztracenou zemi z moře, avšak s nevyzpytatelnými démony za zády, což se ukázalo i v době masového, nekontrolovaného a neodborného užívání vysokých dávek LSD mladými lidmi v šedesátých letech. Tlak démonů z nevědomí byl pro některé jedince tak velký a pro společnost rozvratný, že se LSD i přes své účinné léčebné a terapeutické účinky na lidskou psyché dostalo na seznam zakázaných látek. V roce 1966 v USA, posléze se při-

pojily další země a jako poslední v roce 1974 komunistické Československo, které bylo světovou velmocí ve výzkumu účinků této psychedelické látky.

Vědecký výzkum zde probíhal od roku 1954 s pacienty psychiatrických léčeben, ale také s dobrovolníky a umělci. Po zákazu používání LSD k léčení i výzkumu a po komisionálním zničení zásob byl celý výzkum zatajován a posléze zapomenut.

O lidské duši

Je neviditelná. Nehmatatelná. Nezměřitelná. Nezničitelná. Nesmrtelná. Věčná. Všudypřítomná. Je celá v celém těle a celá v každé jeho části. Je stvořena mimo čas a prostor. Je dílem Božím.

Jak popsat nepopsatelné?

Každodenní realita má i transpersonální dimenzi, ale málokdo ji vnímá. Materiální svět doprovází nepomíjivá spirituální realita skrytá za hranicí našich smyslů. Je nepopsatelná. K jejímu vyjádření je nejvhodnější použít jazyk bohů – poezii.

Osud?

Vždy se ohlašuje natřikrát.

PRVNÍ

Hvězdooká

*za oknem
ptáček zpívá
o dávno prožitém životě*

byl můj?

Když jsem se narodila, jako kdybych se vynořila z oceánu vzpomínek. S každým dnem, měsícem a rokem se rozmlžené zastřené světlo vyjasňovalo víc a víc, svět nabýval pevných a světlých kontur, ale taky temných stínů. Učila jsem se žít v omezenosti lidského těla a zjišťovala jsem, že tento svět je plný bytostí, jimž sedí na jednom rameni anděl a na druhém démon.

Své rodiče jsem poprvé spatřila až v sedmnácti letech a do té doby jsem si často přála zavrtat se zpět do matčiny dělohy. Vplout mezerou mezi dvěma kamennými bloky nebo se protáhnout skrz skalní puklinu zpátky do toho útěšného nic, do všehomíra, a dosáhnout stavu oceánského vědomí. Na chvíli se ztotožnit s rybou, tak jako plod v matčině těle, zažívat jednotu s celým vesmírem, zkušenost celé existence a možnost prožít sama v sobě každého tvora, který kdy žil. Místo toho jsem byla vržena v nedokonalé tělesné schránce do mlhavého vesmíru a k jeho opětovnému poznávání mi mělo stačit pět smyslů silně limitovaných možnostmi mozku.

Byla to doba komunistické normalizace nastalé po okupaci sovětskými vojsky. Hranice byly uzavřené, což

hodně ovlivnilo život mé rodiny. Mí rodiče totiž hned po mém narození nedovoleně opustili republiku a tím se dopustili trestného činu. A za to, že osm měsíců předtím do sebe narazili na chodbě pražské psychiatrické léčebny a zamilovali se do sebe, mohl dietylamid kyseliny lysergové.

Místo rodičů mě od narození vychovávala babička společně s tetou Terezkou. Hned od prvních záblesků vědomí sebe sama moje mozkové filtry, které normálně slouží k zabránění prožitku magických dimenzí mysli a k filtrování nespočetných kosmických vjemů, propouštěly přes hranice mého vnímání víc, než bylo obvyklé. Mívala jsem silné vizuální, sluchové a hmatové halucinace. Díky tomu jsem vyrůstala do podivínského a samotářského dítěte, nad kterým lidé nevěřícně kroutili hlavou.

Vlastnila jsem nespočet spontánních vzpomínek odnikud a dodnes netuším, čím vlastně byly, protože patřily jiným dobám a jiným místům. Čím byla vzpomínka časově vzdálenější, tím byla pro mě jasnější a živější. Říká se, že než duše vystřídají těla, musí projít mořem zapomnění a nad celým přechodem dohlíží anděl zapomnění, ale stává se, že i on sám zapomene odstranit z paměti stopy předešlých životů. Ať už je to, jak chce, mezi šestým a sedmým rokem moje rozpomínání na dávno prožité životy vymizelo. Avšak i teď, v mých čtyřiceti letech, některé dávné obrazy vidím stále před sebou v živých barvách, tvarech, zvucích a vůních. Plují jako oblační beránci mou myslí a občas se vplétají do mého současného života.

Dodneška si třeba pamatují barokní kapličku Panny Marie. Čerstvě nabílená svítí mezi čtyřmi vzrostlými stromy. Na stříšku usedá vlaštovka, hned zase poskočí

na rameno kovového křížku a se švitořením mizí uvnitř roubené stodoly, aby skrze ni prolétla do chléva.

Pamatuji se také na silného muže. Voněl potem, dobyt看em, půdou, na které hospodařil, ženským klínem a vždy věděl, ke které světové straně je obrácen čelem. Byl to můj muž.

Pamatuji si švédského vojáka s kyrysem a ryšavým knírem. On byl můj vrah.

Pamatuji se na blesk, jak rozčísł nebe a zapálil kostelní věž pokrytou šindelem. To byl můj Bůh.

A moje nejvzdálenější vzpomínka přesahující spousta generací do minulosti mi maluje před očima miniaturní zlatou sponu vykládanou emailem ve tvaru orla letícího střemhlav. Byla vyrobená pro oči bohů a já, divoká a nespoutaná barbarka, jsem skrze ni spínala nejen svůj plášť, ale i čas.

Moje nejbolestnější vzpomínka ze všech však patří tomuto životu, sedmdesátým létům dvacátého století, beskydskému kraji, začíná v den mých pátých narozenin a nezahrnuje ani rok. Je celá rozvrkočená, nesouvislá, rozpadlá do rozmanitých střípků a s odstupem tolika let možná i klame, a abych ji zase složila dohromady, nezbývá mi než si s těmi střípky hrát, tak jako to dokážou jen malé děti. Bez logiky, avšak s magií.

A tak proplouvám vrzajícím korábem proti proudu času do roku 1977, do malé vesničky na pomezí Moravy a Slezska, do kuchyně méj babičky. Kolem mě stojí Terežka a její muž, strejda Zbyněk a sousedka Mařenka. Babička zapaluje poslední pátou svíčku na dortu a nahlas děkuje Bohu, že mě zachoval při zdraví. Plamínky kmitají našimi propletenými životy a derou se vzhůru k nebi.

„Sfoukni je, sfoukni,“ nabádá mě.

Foukám z celých plic, plamínky zhasly a paměť mé prastaré duše čadí do ztracena. Mé dětské a přitom neobvyčejně rozšířené vědomí přesahující možnosti normálních lidských smyslů a ignorující realitu společnou všem lidem na chvíli splasklo.

Všichni tleskají.

Jak si babi uvázala šatku

srdcem horalky

„Babi, můžu jít na půdu?“ ptám se dneska už poněkoli-
káté s hlavou vstrčenou do prádelny.

„Tak jo,“ svolila konečně babi. Ztracená v páře drh-
ne na valše květovanou zástěru.

Běžím po schodech nahoru, dupu, cestou se mi ko-
lem lokte obtočila pavučina, rozrážím dveře, ve zbrklé
mysli jsem o pár kroků napřed, a tak už rukama ote-
vírám těžké víko malované truhlice, zatímco nohama
zakopávám o střešní trám kousek nad kamennou pod-
lahou. Dlaněmi se vlévám do prachu. Zkamením. Jsem
teplá, sálám, pokrytá prachem, mrtvým hmyzem a my-
šími hovínky. Necítím, že mě bolí koleno a starý zrezi-
vělý hřebík rozhrnul kůži i maso na lýtku. Chlemtám
vlastní krev, stéká a kape do spár a prohlubní na pod-
laze. Nyní jsem já sama ta staletá a sešlapaná podláž-
ka a z jediné kapky mé krve čtu jako z hvězd. Vidím
mladou ženu z mléka a téže krve, z deštivé podhorské
vsi.

Přijíždí na koňském povoze, sedí na pestrobarevné
truhlici – modrá, žlutá, červená, zelená. Vysoký hube-
ný mladý muž s odstávajícíma ušima a pomněnkový-
ma očima ji drží oběma rukama kolem pasu a směje
se jí do ucha. Žena odhrnuje kadeře z čela, odmlouvá
větru, snaží se dát nohu přes nohu a natahuje se celá
dopředu. Z nejzazšího horizontu se zvedají ostravské
komíny. Už vidí chalupu, ve které přivede na svět čtyři

děti, prvorozenému zatlačí oči v šestinedělí, jednu dceru provdá, jednu pošle na studia do Prahy, nejmladšího syna, kterého bez komplikací porodí sama ve svých čtyřiceti pěti letech, vypraví na vojnu a jednou v pátek tu umře.

Sama.

Odpoledne všude poklidí, v kurníku promluví ke slepicím, odváže psa a sedne si s ním na lavičku pod ořešákem. Bílý voříšek s černými skvrnami jménem Haryk se jí položí k nohám a nastaví flekaté břicho k hlazení. Za soumraku ho zase uváže k boudě, dlouze pokývne do rašící koruny jeřábu, sežmoulá kůrku chleba, popije ohřáté mléko, ale ještě předtím váhá, jestli si má do něj nalít kapku rumu, nakonec to zamítne, flašku s rumem odnese do špajzu, a čeká, jestli nepřijde Zlatovláska. Později, až ji bodne za hrudní kostí a současně pocítí nevladatelnou úzkost, vypne tranzistorové rádio, vytáhne ze skříně ramínko, na něm visí černé šaty s bílými puntíky. V umyvadle si myje obličej, krk, vrásčitou hrud'. Studená voda z kohoutku přechází v ledovou, napíná a vyhlazuje vrásky. Její vědomí se navrácí do mládí – hle, pije z horské bystřiny, schází z Radhoště domů, ledová kapka skápla do výstřihu, uvízla v hluboké prohlubni mezi pevnými dívčími ňadry – otáčí nadoraz kohoutkem doleva a u pasu se jí opět válí povislá objemná prsa. Rychle je vměstná do čisté noční košile vonící levandulí. Hlavu si uváže do šátku tak, jako když jde do kostela, avšak pevněji, aby jí nepoklesla brada. Bere do ruky růženec a uléhá do peřin. Modlí se, dokud neusne. Z modlitby do spánku a ze spánku do věčnosti.

Umře krásná. Se zavřenýma očima, rty semknuté v mírném úsměvu, natažená na zádech, ruce složené na břichu, prsty objímá jeden jediný růžový korálek k od-

počítávání zdrávasu. Zbytek růžence vypadne z dlaní, křížek sjede do klína.

„Magdalenko, co tam děláš? Pojd' už dolů!“ křičí teď na mě zpod schodů v předsíni a opírá necky o zeď.

„Babi...“ mělce šeptám vuculá hluboko do zaprášené podlahy.

„Ty ňáde jeden, bylo ti to třeba!“ zadýchaná mi pomáhá na nohy. „Ty smrade malý, že jsem ti ustoupila, nafackovala bych si.“

Vede mě po schodech dolů, jsou úzké, příkré, vysoké, nic pro korpulentní babi. Zamračená jako deštivá obloha se drží na hrudi, jde bosa, chvíli mě vleče, chvíli poponáší, já počítám kuří oka na jejích nohách. Uloží mě v kuchyni na otoman, ze spíže přináší flašku slivovice.

„Ty ňáde jeden zvědavý, no počkej, ještě jednou tě uvidím u dveří na půdu a po letech zase vytáhnu důtky.“

Cvrnkne mi slivovici do rány a já se zase pořádně nadechnu. Rozbrečím se.

Korále Makové panenky

*rybníčku malebný
průzračná vodičko
vršku kamenný
kde je mé srdíčko?*

*toulá se po břehu
plave ve vodě
čeří hladinu
v kachní podobě*

Babi si vždy dělá ke snídani kafe. Když si řeknu, nalije mi do mého letního hrníčku, po kterém tancuje Maková panenka, hruškovou vodu. Tak tomu říká, když se dospělí diví, že mě napájí černou kávou. Voda vonící po kafi chrtne na dno a červená sukýnka se orosí. Teta Terka slíbila, že mi ušije stejnou, ale ještě neměla čas.

Taky mám hrníček s vílou Amálkou. Z toho piju na jaře. Babi mi do něj k snídani většinou rozdrobí chleba a zalije ho bílou kávou. Já zatím běžím na zahradu v noční košilce, plátno nasakuje rosou, lepí se mi na bosé nohy, rychle si uvážu věneček z pampelišek, vracím se do kuchyně a sednu si ke stolu. Babi už trůní na nízké štokrli u kamen mezi uhlákem a železným košem na dřevo a hliníkovou lžící loví z otřískaného rendlíku rozmočené kůrky chleba. Mě studí chodidla, choulím se.

„Magdalenko, sed' rovně!“

„Babi, ty jsi jako ostrůž. A já jsem Amálka, nevidíš?“
točím hlavou.

„No jo, já vím, Magdalenko,“ zablýskne se jí v malých očkách a vloží si lžici do pusy.

„Babííí!“ zlobím se.

„Copak, Magdalenko?“ diví se.

„Babíííííí!“

Směje se, nese mi spodní prádlo a zástěrku s pejsky, věneček si zatím strčí na hlavu, převléká mě do suchého a já obdivuji, jak pampelišky ladí s její zelenofialovou šatkou. Dívám se z okna, když noční košilku s ucouraným spodním lemem věší na šňůru na sluníčko. Úplně zapoměla, že má pampeliškový věnec na hlavě, chodí s ním až do oběda, má ho mírně našišato, má ho na hlavě i v konzumu, kupuje máslo, mléko, chleba a rohlíky a drží mě přitom za ruku. Mhouřím oči a najednou mi povadlé žluté střapaté hlavičky připadají jako hvězdičky na svatozáři, jakou mají sochy v kostelíčku, kam s babičkou každou neděli chodíme. K obědu babi vždy šatku sundává, rozváže ji a pomalým obřadným pohybem si ji položí kolem krku, jako když pan farář při mši rozprostírá naškrobený čtvereček plátna na oltář, aby na něj postavil kalich s vínem a nádobu s hostiemi. Zvadlý věneček se tedy sesune dolů, válí se na zemi pod stolem a mně je najednou smutno, protože víla Amálka klopí víčka a rozplývá se v prázdnotu.

Na podzim mám nejraději šedý hrníček s červenými šípky a v zimě, když praská oheň v kamnech a mráz maluje po okenním skle, se těším pohledem na soba s černým parožím a červené sněhové vločky.

Ale teď je počátek léta. Jdu si do jizby pro bílé korále, babi se zlobí, ať to nejdřív dojm, říkám, že hned přijdu, a taky že jo, šourám se zpátky k chlebu namazanému máslem a jeřabinovou marmeládou, obrovské

korále držím v ruce. „K čemu mi jsou, když nemám červenou sukýnku,“ povzdechnu si a obtočím je raději kolem talíře.

„Babi, přijde dneska teta Terka?“

Sekne lžící o rendlík a jde ven. Pro jistotu ještě bouchne dveřmi a slepice na dvorku leknutím popoběhnou, popoletí. Nakoukne nazlobeně otevřeným oknem do mého talíře a vrací se zpátky. Vezme si nůž a krájí mi nakousnutý chleba na vláčky.

„Je pátek, Terka nepříjde,“ shrne do jedné věty svou zlost, shrábne korále revmatickými prsty a pověsí mi je kolem krku. „Víš přece, že v pátek nechodí, maková panenka.“

Novoluní

*za nocí
když ty spíš
luna pláče
a já s ní*

Terka je babiččina nejstarší. Je jí třicet dva let a jediná ze všech jejích dětí má pomněnkové oči. Babi má oči oříškové, stejně jako já a moje máma. Strejda Zbyněk je o čtrnáct let mladší než Terka, o třináct let starší než já a má oči jako chameleon. Někdy mi připadají zelené, jindy šedomodré a nedávno byly dokonce bezbarvé. Ležel v kuchyni na otomanu a zvracel do lavoru na podlaze. Babi chodila kolem něho, očima metala blesky a spínala ruce někam ke stropu.

„Ó, ty prevíte kurevskej, já ti dám chlastat kořalku, no počkej, ty kurvo ochlastaná!“ otevírala okno a já jsem se krčila v koutě, pak jsem se tiskla ke zdi, k té staleté chalupě, cítila jsem cihly za zády a pojivo mezi nimi, vrůstaly mi do těla, cihla po cihle, a já se zároveň rozrůstala na břehu říčky do hlíny jako kořeny stromu. Najednou přišli muži s krumpáčem, přenesli mě jinam, vlhčili mě vodou, šlapali po mně bosýma nohama a pěchovali mě do forem, strčili do kolny, vzduch tam proudil, já jsem se sušila a cihlářský komín rostl do nebe.

Babi mě hladí po hlavě.

„Jen se na něho podívej, Amálko, na hňupa,“ syčí směrem k otomanu a můj komín se rozpadá, sune se

k zemi, Zbyněk se naklání nad lavor, ale minul, kydá zvratky na podlahu, babi jde do předsíně, bere metlu do ruky a přetáhne ho několikrát po hřbetě.

Zbyňkovi je to putna, neví o tomto světě, leží s obličejem otočeným do polštáře a rukou šmátrá po podlaze, prstem kreslí v tom hnoji.

„Ty ludro jedna nachlastaná, já ti dám!“ vyhrožuje mu babi, metlou se zapřísahá a do toho vejde Terka. Babi zmlkne, sedne si ke stolu a sepne ruce před sebou. „Však na vojně ho naučí,“ prorokuje.

Terka si svléká svetřík. „Ahoj mamko, ahoj Magdalenko,“ usměje se do kouta a já vím, že už bude ticho, že Terka vše uklidí, Zbyňka vykoupe, převleče, uloží, a tak se znovu vydávám na fantastickou cestu skrz zeď a rozpadám se do cihel za zády a utíkám ohni, proudícímu vzduchu, omezující formě, odháním od sebe krumpáč a sevru řeku z jedné strany, slyším, jak klokotá, víří, šumí, a kořeny stromu mnou pronikají, jsem síla, život, řád, jsem ukotvena v proměnlivé zmeti, a i kdybych byla vrba vykotlaná, zase obrazím. Já dravá. Magdalenka, Amálka, Maková panenka.

Usínám v koutě a Terka mě v náruči přenáší do postele, zrovna se mi zdá o měsíci, zavlnil se na hladině dávno vypuštěného rybníka, rozhrnuju rákosí, objala mě vrba, nový srpek připlul blíž a já se poklonila: „Vítám tě.“

Pod Stolovou horou

*kozy skáčou po stěnách
slunce krok sun krok
stín se vrhá
do údolí*

Když jsem s babičkou jela vlakem na návštěvu staříčka Rudyna, nemohla jsem dospat vzrušením, protože mě babi poprvé vzala někam na výlet. Mašina s jedním vagónem se šinula po trati vklíněné mezi beskydskými kopci, babi seděla, chroupala kousky jablka, místo šatky měla na hlavě klobouček a v uších se jí pohupovaly zlaté náušnice s bílou perličkou.

„Babi, ty jsi dneska tak krásná,“ rozplývám se a oříškovýmá očima střídavě hltám sváteční podobu mé babičky a kotáry ubíhající za oknem vlaku. Zděné chalupy už dávno vystřídaly dřevěnice s tyčkovými ploty, mávám z otevřeného okýnka pasoucím se ovcím a kravám, ale babi mě stahuje dolů na sedadlo. „Magdaleno, sedni si na šparu a daj už pokoj!“

Na políčkách stojí ukřižovaní strašáci a do těch se lnem zapichují shrbené stařenky lípové ratolesti vytrhnuté na svátek Božího těla z vyzdobených oltářů, aby si díky nim pojistily vysoký vzrůst lněných stonků. Čím víc se vzdalujeme od naší chalupy na předměstí, tím je babi nervóznější.

Vystupujeme na malém horském nádražičku a hned šplháme do mírného kopečka, babi v kostýmku modré barvy a růžové hedvábné halence s krajkovým límeč-

kem, za první zatačkou si sundává sáčko, rozhaluje výstřih, utírá si kapesníčkem čelo a obličej.

„Babi, je ti horko?“

Žádná odpověď, stiskne mi víc ruku, přidává do kroku, táhne mě za sebou jako železnou kouli.

„Babi, bolí mě nohy.“

Nic, semkne rty ještě pevněji, teprve až když se před ní otevře rodná krajina jako zapomenutá kniha, babi se zastaví, pootevře ústa a tiše vzdychne k pasekám, dřevěnicím rozesetým po údolí i k těm ostře zaříznutým do strmých svahů, silueta kostelíčka na vrcholu Radhoště jí vžene slzy do očí, babi položí tašku na pěšinku, pustí mou dlaň, chytne se za zlatý křížek na krku a opírá se o něj jako o hůl.

„Potvorstvo jedno,“ rozčilovala se ráno před odjezdem, když nemohla zapnout řetízek, prostrčit menší očko do většího, nakonec jsem to zkoušela já, ale menší očko se mi vysmeklo z ruky, křížek zapadl někam pod otoman, babi sakrovala a brala Boží jméno nadarmo, nakonec vytáhla strejdu Zbyňka z postele. Zbyněk si pěstuje svaly, a tak vzal jednou rukou za otománek, jako pírkho nadzvedl, sebral křížek z podlahy, provlékl menší očko větším, jednou, dvakrát a vrátil se rozmrzele do peřin. Babi už mívala problémy i s knoflíky, prsty měla totiž ohnuté a zkroucené, načervenalé, vypadaly skoro jako pařáty. Snubní prstýnek jako kdyby se za ta léta zmenšil, nešel sundat a babi si ho vezme do hrobu jako němou výčitku, protože zevnitř je vyryto jméno Antonín a datum jejich svatby – 22. 6. 1934.

Tahám strnulou babi za loket, bojím se, že zkamení, že obroste mechem, trávou a promění se v další beskydský kotár, po kterém budu bezradně běhat nahoru a dolů, nikdy jsem ji ještě neviděla tak dlouho mlčet a nehýbat se, nelíbí se mi to.

„Babi, chce se mi čurat,“ snažím se odtrhnout její malé oříškové oči od nízké dřevěné chaloupky stíněné vzrostlými stromy.

Od Radhoště se ženou přímo k nám černá mračna.

„Tohle nevypadá dobře, Radegast se zlobí, musíme přidat, nebo zmokneme,“ znovu mě popadne za ruku. „Nezapomeň pozdravit a za všechno poděkovat, to ti povídám!“

„Babi, kdo je Radegast?“ ptám se, ale to už obcházíme rozrostlý hloh a z lavičky na zápraží se pozvedá staříček Rudyn.

„Teď daj pokoj,“ říká mi babi a její rozbušené srdce strhlo i to moje do kalupu.

Staříček Rudyn

*zastav čas
ať se roztáhnou do tvarů
do barev
šmouhy
kolem nás*

„Vítám ta, děvucho,“ objímá babičku a tvář se mu vrbí a varhánkuje, pokožka praská jako půda v období sucha a malé oříškové oči ovívají hluboké vějířky. Čelo má od jednoho spánku k druhému několikrát rozříznuté vráskami, překvapením zvedá obočí a ty hluboké brázdy se mění v hučící vlnobití. V praskot, jekot a kravál dřeva hrnoucího se dolů po ledové řece při jarním plavení dříví. Připadám si jako jedno z polen, které uvízlo při břehu, a čekám, až někdo ze sezónních dělníků vkročí do vody a pomůže mi zase do běhu. Jako tonoucí se chytám staříčkových očí, protože jsou stejné, jako má babi.

„Dobrý den, Rudynku,“ drží se babi jeho rukou.

Vidím, že babi se topí v celém moři studu, příměstská panička, která padla tak, jak se to stává andělům, drží se teď svého jediného bratra jako záchranné bójky a mě si prohlíží, jako kdyby mě viděla poprvé a přemýšlela o tom, ke komu to děcko vlastně patří.

Vodní vír mě opět stahuje dolů, pod hladinu, nemůžu se nadechnout, rychle se hrabu zpátky přes spadlé kožní záhyby a zavrtávám se do staříčkových duhovek.

Staříček mi jde na pomoc, usměje se, víčka padají dolů, zavírají se za mnou a já jsem najednou v jeho životě, jen na okamžik, než se staříčkovi zase rozsvítí svět, ale i ta vteřina, ta jepičí chvilka stačí k tomu, abych zhlédla celý film, v němž sehrál hlavní roli.

Dojalo mě, z jakého statného ogara celý seschl a pokroutil se. V té tmě pod jeho víčky mi nejvýrazněji probleskly věžní hodiny, jabloňový sad, plaňkový plot a před ním mládenec v bílé lněné košili s barevnou výšivkou, s rukama založenýma v bok. Jedno koleno pokrčené, jedno rameno vytočené – smělý postoj zdivočelých zbojníků, kteří kdysi dávno prchali před dráby do tajných skrýší vysoko v horách. Vlasy má sčesané na stranu a právě teď slunce zamířilo do sebevědomého hrdého obličejce a na širokém čele se objevil náznak první mělké brázdíčky. Podle mě tomu mláďenci chybí jen sekerka, protože strejda Zbyněk mi povídal, že v nebezpečí dokázala celá zbojnická banda po sekerkách zaťatých do hladkého kmene vyšplhat až do vysoké koruny stromu a tam se skrýt.

Staříček jde pár kroků zpět na zápraží, asi mi čte myšlenky, protože si bere něco do ruky, není to však sekerka, ale hůl. Koukám na ni a kulím oči, no tohle, žádný jednoduchý rovný a nahoře zatočený kus dřeva jako obvykle, ale masivní pokroucená hůl, která se drží za umně vyřezané děsivé rohaté zvíře a to něco mezi kozlem a ďáblem má stejně vykulené oči jako já, koukáme na sebe, já a rohatec, a staříček se chechtá, holí do mě trká, čeká, jestli couvnu, ale to já zase ne, rozkročím se, založím ruce v bok, vytočím rameno a ptám se: „Staříčku Rudyne, kdo je to Radegast?“

„Nejdřív mi pověz, jak ti říkají!“

„Magdalenka,“ předběhla mě nedočkavá babi a staříček se na ni zamračil.

Ve dveřích se objevila staříčkova stařenka, utáhla si uzel pod bradou a zavolala: „Tuž pojdte dál!“ tak nahlas, že jsem se bála, jestli se celý širý svět do malé nízké roubenky pod horami vejde.

Ptačí

*naslouchej starcům
co povídají
přiletí hejno
hladových ptáčků
zobají a zobají*

Stařenka je droboučká, je jako věchýtek, pobíhá po světlici jako čamrda, hned je u pece, hned u stolu, tu podá staříčkovi fajfku, přitom mě pohladí po vlasech, tu zamíchá v hrnci, utře židli a přisune ji babičce, aby se konečně posadila, hned zas odbíhá do komory a ne se si kameninový hrnec.

Babi už zase ustrnula jako kámen, stojí na prahu, očima hladí světničku, ve které se narodila, a počítá svaté obrázky opřené pod začouzeným povalem o zeď. Ježíš Kristus se zářivým rudým srdcem na hrudi, vedle skupina andělíčků kolem narozeného Ježíška, ještě jeden skoro stejný Ježíš Kristus, ale tentokrát bez srdce a nakonec Panna Maria s rudým srdcem na dlani. Dojatá babi pokyvuje hlavou, nic se nezměnilo, jako kdyby se vrátila v ten den, kdy odsud odcházela jako nevěsta k oltáři, aby tam sebejistě pronesla: „Beru si tě za pravého a věrného manžela a slibuji, že ti zachovám věnost a lásku manželskou, nikdy tě neopustím, nýbrž budu s tebou všechno, ať dobré či zlé, až do své či tvé smrti snášet a trpět, k tomu mi dopomáhej Pán Bůh na přímluvu Matky Boží a všech svatých. Amen.“

Stařenka se posadí vedle mě, po očku mě pozoruje a culí se, a zatímco si prohlížím její tmavě modrou sukni s bílým potiskem, světle modrou jupku a tlusté vlněné vzorované ponožky, ptá se babičky: „Kdy jsi u nás byla naposledy, Aničko?“ Odpoví si sama: „To už bude takových krásných čtyři či pět roků, že jo?“ Nakloní se ke mně ještě víc, chytne mě za bradu a otočí si můj obličej k sobě. „Ale Terčina není, vid’?“

Babi se konečně posadí, opře si loket o stůl, bradu o pěst a zavrtá se do mě pohledem jako do příčiny všech nářků ve zpovědnicích.

„Helenčina,“ oznamuje stařenka významně staříčkovi.

Staříček pěchuje fajfku a říká: „Magdalena je naše, tak vám pravím, amen.“

Bodejť bych nebyla, když mě měl před chvílí schovanou pod víčky a já se stala jeho jepičím dvojníkem.

A stařenka je už zase na nohách, pozoruju krpce přivázané řemínky kolem kotníků, běhají kolem vápnem obílené pece na chleba a v kamnech pod plotnou hlasitě praská oheň. Stařenka přináší půl pecnu chleba, máslo, přímo před mým nosem bouchne o stůl hrnkem s čerstvě nadojeným mlékem. Na hladině sedí čepice smetany.

„Pij, maličká, to není jako ta lura v plastovém pytlíku, kterou ti kupuje babička, to je přímo od kravičky, pak se jí běž poděkovat, má to ráda,“ přikazuje stařenka a já nořím nos do smetany, lokám, hltám, mlaskám a všichni se na mě dívají. Babi mi na cestu do chléva podala krajíc chleba namazaný máslem a já s tím pokladem a bílými vousy kolem pusy vybíhám ven.

Na zápraží se zakusuju a už si to ke mně rázuje strakatá kočka, mňoukne na pozdrav a obtočí se mi kolem nohou. Vrní, mňouká, otírá se o mě, zvedá na-

horu čumáček a přivírá oči. Dřepnu si k ní na bobek, hladím jí srst, trochu to zajiskřilo, přivírám oči jako ona a najednou vidím, že temnošedé mraky na obloze mají stejný tvar jako černé skvrny v kočičím kožíšku. Zdá se mi, že to, co je na obloze, je nějakým způsobem otisknuto i na zemi, pokládám chleba na lavičku, dělám si z dlaní dalekohled, přibližuju si zamračenou oblohu blíž a nyní zpoza Radhoště vyskakuje celé zvíře, rozeznávám rohy, tlamu, kopýtka vržená dopředu a fascinovaně koukám, jak se po nebi žene kráva, a tu mi došlo, že mám jít do chléva poděkovat za čerstvě nadojené mléko v mém bříšku.

Ve dveřích jsem se zarazila, protože hned vedle krávy je ustájen kůň. Je mi líto, že mu nemám za co poděkovat, bojím se, že bude smutný, a tak své poděkování stračeně špitnu, sotva hlesnu, ale kráva jedna důležitá schválně bučí a dělá povyk, šťastná, jak je užitečná, už ji podezírám, že to dělá koníkovi s prověřeným hrbem natruc.

„Ty jsi ale kráva důležitá,“ odmítám její bučení a radost.

Kůň zaslechl neznámý hlas, zvedl hlavu a zaměřil ušní boltce směrem ke mně, jeho levé oko mě zkoumalo, tak jako já před chvílí zkoumala nebe.

„Jmenuje se Kuba a už je starý a sedřený jako já,“ zašeptal mi staříček Rudyn přes rameno.

Jde k němu, také mu něco tiše říká a vyvádí ho ven. Kuba se poskládá na zem, válí se v trávě na zádech, já se tomu směju a staříček také, určitě se směje i Kuba, protože staříčkovi se lesknou oči láskou, a kráva nesouhlasně bučí uvnitř. Staříček na mě spiklenecky mrknul celý šťastný, že může Kubu někomu předvést, stojí nad ním jako pan farář nad tělem Páně, ale já cítím, jak houstne vzduch, tíha se snáší do

prostoru odnikud, plíce se mi napnuly ostrou vůní, kterou zdvihnutý vítr vymetl z lesů, v uších mi zní smykání dlouhé a těžké klády po kamenité cestě, dunění staříčkových holínek, krok za krokem, rok za rokem, muž a jeho kůň stahují dřevo z hor do údolí a na poli za nízkou dřevěnicí bezdětná žena okopává brambory a obává se toho, že hladký kmen pokáceného smrku nečekaně sjede a jejího Rudyna zmrzačí. Za mými zády se ozývá drsným hlasem rubisko, z něhož je dnes už zase vzrostlý les, dřevorubecká sekera se zatíná hluboko do kmene stromu, zbojníkova ruka se kdesi zatíná v pěst, nechci se otočit, abych se neztratila v hlubokém pralese, nemusela bych už najít cestu zpátky, a do toho uhodil hrom.

Staříček vede Kubu zpátky ke kravce, nebe křížují blesky, zase mu něco šeptá do uší, neví dne ani hodiny, kdy spočine v zemi, cítí, jak si ho prst přitahuje k sobě, a raději by odešel z tohoto světa bez svátosti pomazání než bez rozloučení s Kubou. Zajde i za uraženou strachenou, poplácá ji a pohladká: „No, moja.“

Chtěla bych se zase schovat do bezpečí staříčkových duhovek, vytáhnout z nich nějaký dávný okamžik, třeba uvidět Kubu jako neposedné hříbátko, ale z nebe se spouští prudký liják.

Staříček už nebyl pohroužen do života, už se nedíval dopředu do budoucnosti, jako člověk v nejlepších letech, ale otáčel se dozadu, ke vzpomínkám. Zatímco já, dítě, jsem se ještě stále přizpůsobovala svému tělu, on ho už opouštěl. Díky tomu naše duše snadno navázaly kontakt a náš vzájemný dialog probíhal na jejich úrovni.

„A je to tady, každoroční monzunový déšť,“ poučil mě tenkrát staříček, ale já jsem byla přesvědčena o tom, že to ten tajemný Radegast bičoval kamenité zápraží,